

CĂRȚI ROMÂNEȘTI ÎN DEZBATERE INTERNAȚIONALĂ
TENTAȚIA LUI HOMO EUROPAEUS DE VICTOR NEUMANN DIN PERSPECTIVA
CULTURII SÂRBO-CROATE¹

Miodrag MATICKI*

Potențialul de gen al veacului al XVIII-lea și Homo Europaeus

Dacă abordăm istoria umană ca istorie a civilizației, istorie a ideilor, respectiv ca un tablou de europenizare al peisajului istoric, Europa este cel mai însemnat spațiu în care în veacul al XVIII-lea au loc o intensă coabitare și interferență a influențelor Estului și Vestului. Un loc aparte revine Imperiului habsburgic, nu atât spațial-geografic, cât mai ales prin modelarea conceptului cultural al absolutismului luminat în zona central-estică a continentului, prin înfăptuirile culturale în care conviețuiesc și catolicii, și tradiția bizantină-ortodoxă. Când este vorba despre aspectele interculturale ale „modernizării” iluministe, despre geneza europenității omului est-central, sunt de luat în seamă și importante raporturi și interferențe croato-sârbe. În discuție este timpul când se conturează noul om european și ideile lumii contemporane prin revalorizarea contextelor social-politice și discursul despre „tradiția europeană”.

Secolul al XVIII-lea este o încununare a lui Homo Europaeus, purtătorul „modernității”, crizei de conștiință din cursul tranziției de la umanismul renescentist la iluminism, de la timpul medieval la acela contemporan. Se naște întrebarea: în ce măsură Europa de atunci era un organism spiritual unitar? Cum poate fi interpretată întâlnirea lumii balcanice pravoslavnice cu lumea catolică? Cum pot fi văzute multele și prelungitele continuități ale celor două jumătăți ale Imperiului roman și ce contribuție au Mediterana, lumea acesteia, culturile ei? Cum ne raportăm la geneza noului om european de îndată ce descoperim Sudul învăluit de lumină și Nordul introvertit, devenit spațiu al Reformei²? Privită de la Viena, până unde s-a întins granița Europei? Una dintre supoziții trimite la ideea că dincolo de această capitală (linie) se află periferia, spațiul de tranziție dintre Occident și întinsa Asie. Aflat pe dealul de la Titel și întorcându-se cu fața spre Răsărit, scriitorul Boško Petrović simțea că, din locul în care se afla, se cascadează hăul Asiei. Nu e oare veacul al XVIII-lea un timp al intensificării dialogului dintre Est și Vest? Cu siguranță, în acest context geografic și temporal sunt demne de evaluat și raporturile culturale croato-sârbe.

În complexitatea aspectelor interculturale ale modernizării iluministe referitoare la croați și sârbi, temeiul pe care se proiectează noua imagine a spiritualității europene trebuie să implice conexiunile lumii antice, medievale și contemporane. Accepțiunea lumii antice ca armonie aurie a clasicismului, eliberând fantezia și generând o mare deșteptare, luminând noile idealuri și oferind un model cultural, se sprijină pe raționalism văzut ca o mare idee ce se situează deasupra credinței, tradițiilor, bisericii, principiului autoritarismului. Modernitatea neagă gândirea medievală, socotind-o perimată. În amintitul spațiu est-central european, o însemnată contribuție și influență a jucat-o protestantismul, atât cel luteran, ale cărui centre în accepțiune culturologică sunt orașele Goettingen,

* Prof.dr. Miodrag Maticki, consilier științific al Institutului pentru literatură și artă din Belgrad.

¹ Conferință în cadrul simpozionului internațional de la Facultatea de Filosofie a Universității din Zagreb, 10-11.11.2011.

² Victor Neumann, *Tentația lui Homo Europaeus. Geneza ideilor moderne în Europa Centrală și de Sud-Est*, ediția a III-a, Iași, Edit. Polirom, 2006.

Halle, Wiettenberg, Jena, Leipzig, Amsterdam, cât și, poate în mai mare măsură, cel propovăduit de Calvin, cu o mai mare aderență în mediile rurale. Rămâne viu în continuare tipul de civilizație generat de organismul bizantin, cel ce dăinuie și după căderea Constantinopolului în mâinile otomanilor, precum și moștenirea intelectuală greacă, religia ortodoxă, arta creată în sud-estul continentului. De neocolit e și influența Imperiului otoman, a civilizației islamice a Levantului, urcând până la elenismul post-bizantin, noua ortodoxie și romanismul balcanic. Toate acestea au îmbogățit cultural Europa, rotunjindu-i mozaicul.

De o deosebită însemnătate pentru înțelegerea conținutului și afirmării dialogului Est-Vest, a interferenței tradițiilor celor mari cu popoarele încă „neconfirmate” statal în veacul al XVIII-lea, sunt „coridoarele” culturale de la Goettingen (la nord) până în Transilvania (la est), de la flamanzi până la cele de la austrieci, maghiari, croați, sârbi, de la cercurile universitare și literare Halle și Berlin până la cele de la Buda, Zagreb, Sremski Karlovci, Sibiu, Iași, București. Aici trebuie evidențiată, înainte de toate, contribuția prețioasă („de neînlocuit”) a grecilor și evreilor. Grecii deschid primele școli protestante pe care, peste câteva decenii, le urmează Dositei Obradovici și alți „ilumiști”. Rolul lor va fi însemnat în diplomatie, în comerț și căile comerciale, „lucrând” puternic și asupra bisericii ortodoxe din sud-estul european³.

Iudaismul, alături de elenism și protestantism, a fost cea mai penetrantă forță civilizațională a poporului evreu, unul risipit printre alte popoare. Divizați în diaspore diferite imagistic și lingvistic și tocmai datorită acestui mod de viață în medii izolate, ieșirea lor din ghettou va evidenția potențialul creativ, individualitatea și realitatea practică. Evreii veneau cu orientare mai mult spre viitor decât spre trecut. Acesta ar fi sensul trăsăturii „nomade” a mentalității evreiești. Astfel, ei au micșorat distanțele, au realizat legătura dintre oamenii de spirit, acționând semnificativ asupra curentelor culturale și modelării omului european din spațiul central-estic al continentului. Prin cercetările sale, Radovan Samardžić a ilustrat fidel contribuția lor în înfăptuirea liantului balcano-italian. Să menționez doar legăturile comerciale ale evreilor din Dubrovnik cu cei din Constantinopol (Țarigrad), influența lor asupra mediilor culturale din Balcani, dar și din Europa, unde, la Leipzig, Halle..., devin promotorii activităților editoriale, fondatorii librăriilor, inițiatorii de foi (jurnale) și magazine, fondatorii celor mai importante biblioteci publice, biblioteci de curte și private ale vremii, inițiatorii învățământului, purtătorii virtuților medicinei, transmitătorii informației și ai ideilor, ai experimentelor științifice⁴.

De bună-seamă că trebuie luat în considerare și suportul organizațiilor masonice, care fac posibile călătoriile reprezentanților iluminismului micilor popoare și contribuie la existența centrelor culturale majore din Europa. La Paris și Londra, aceștia le tipăresc cărțile, stimulând prezentarea lor în fața lumii cu rezultatele muncii lor intelectuale. Îndrumați sistematic întru perseverență și desăvârșire, ilumiștii micilor popoare est-central europene vor elabora dicționarele în limbile naționale și traducerea Bibliei în limbile lor, ceea ce le-a atras și calitatea de membri ai Societății biblice, una foarte importantă întru recunoașterea comunității europene a vremii. Datorită instituției masoneriei, Dositei Obradovici va călători la Londra, unde va rămâne preț de un an. Cât privește șederea sa la Leipzig, masonul Breitkopf îl va ajuta, facilitându-i pregătirea publicării *Fabulelor* sale sub formă de magazin. Are loc „o trezire” a spiritelor, descoperirea și promovarea unor figuri notorii ce vor „coordona” dialogul cu lumea. Sunt acei oameni care poartă cărți și idei, de unde și mesajul lui Dositei adresat contemporanilor: „Cărți, cărți, iar nu clopote și prapori!”

Într-un asemenea context devin importante și bibliotecile, prin intermediul cărora penetrează și se materializează chipul omului contemporan. Ia ființă biblioteca de la Sremski Karlovci, biblioteca episcopului Ignác Batthyani de la Alba Iulia, biblioteca nobiliară de la Târgu Mureș a lui Sámuel Telek. Întreaga regiune se deschide europenizării, contribuțiile fiind datorate și călugărilor franciscani ce deschid biblioteci la Arad, Cluj, Timișoara. Biblioteca lui Széchenyi Ferenc are un rol inestimabil în pregătirea pleiadei de intelectuali ai micilor popoare trăind în Imperiul Austriei. Tipografia Universității

³ *Ibidem*, vezi capitolul *Coridoare culturale” în Europa est-centrală: Cărți și biblioteci în mediile aulice din Transilvania, Banat, Ungaria și Serbia*, p. 161-229.

⁴ *Ibidem*, capitolul *O diasporă generatoare de convergențe? Iradierea iudaismului în Europa Centrală și de Sud-Est*, p. 93-136.

din Buda, importantă pentru mediul universitar, tipărește în numeroase limbi cele mai importante opere și autori din rândul popoarelor est-central europene (funcționează între 1777 și 1849). Ea a jucat un rol de primă mărime în interferarea multor culturi care din punct de vedere politic erau conexe Imperiului. În acest fel s-a propagat cea mai potrivită formă ideologică a iluminismului, ceea ce a făcut cu puțință reunirea și difuzarea de cunoștințe. La Viena, Buda și în centrele mai mici ajunseseră cărțile lui Erasmus, Luther, Rousseau, Voltaire.

Victor Neumann, în cartea *Tentația lui Homo Europaeus* (Ed. Polirom, Iași, 2006), explică succesul procesului devenirii lui homo europaeus. Purtător al ideilor universale ale noii civilizații din Europa central-estică, homo europaeus este definit din perspectiva triumfului magic *apropiere-cunoaștere-dialog*, forță motrice fără de care acea magnifică tranziție spre modernitate nu s-ar fi putut produce. În secolul al XVIII-lea, spune autorul, apare o adevărată „foame” de apropiere, cunoaștere și dialog. După Neumann, există o multitudine de elemente componente ale spațiului comun ce acoperă Croația, Serbia și Banatul, ca o regiune a interferențelor culturale ale românilor, germanilor, sârbilor, maghiarilor, evreilor, slovacilor, turcilor, bulgarilor, romilor. După opinia sa, acestea sunt cele trei puncte esențiale ale convergenței de mentalitate central-estică și sud-est europeană. Aceste spații cuprind „atât particularitățile Mitteleuropei, cât și elementele ce vin dinspre Balcani, Islam, estul ebraic; atât sentimentalitatea sud-estului, temperamentul de sorginte mediteraneană, cât și cultura și tradiția nord-germanică”. În opinia sa, aici, în această regiune răsăriteană a continentului, chiar și Ortodoxia era mai puțin riguroasă și mai tolerantă; la fel, Catolicismul și Reformismul care, în diferitele lor înfățișări, au permis difuzarea ideilor occidentale. Autorul consideră ca fiind de mare importanță faptul că prin intermediul limbii slavone pe care o utilizau popoarele din întreg arealul sud-slav s-a stabilit un contact și cu creatorii (de cultură) greci și bizantini din antichitatea târzie.

O asemenea abordare precum cea a dlui Neumann poate fi considerabil întregită dacă privim Dunărea nu doar ca pe un reper geografic, ci și ca pe un coridor cultural. De-a lungul acestui măreț fluviu se înșiruie fortărețe, cetăți, orașe care se revarsă și dincolo de ziduri, în care germinează un mediu social de extracție urbană (burghez) cu aportul acestor noi valori civilizaționale. Așa se întâmplă în orașe precum: Viena, Bratislava, St. Endre, Buda, Novi Sad, Petrovaradin, Sremski Karlovci, Belgrad... Și nu este vorba doar de fluviul cu vecinătățile sale, ci de o adevărată relaționare de popoare, de o curgere de idei, de o interferență îndatorată înainte de toate circulației fluviale și comerțului. Avem un fluviu care niciodată nu a putut să fie și să rămână un *limes* care separă popoarele, un fluviu cu poduri nu doar simbolice, dar care se insinuează în cultura aceluia spațiu ca strat arhitectonic. În cele din urmă, aici e un Homo Danubius. Poate fi și una dintre modalitățile de multiplicare a omului nou european, iar posibilitatea acestei multiplicări se constituie ea însăși într-o forță a spațiului în discuție și a iradierii sale culturale. Există o albie comună în care se presupune a fi fiind toate râurile care se varsă în Dunăre, până și cele mai mici. Presupunem deci Valea Dunării, Slavonia, Sirmium, Bacica, Banatul, partea românească și cea bulgărească a Dunării, dar și Morava cu afluenții săi, valea Resavei cu școala ei de copiiști, Sava, Tisa, Timișul, Timocul. Nordul „iluminismului”, pe calea Dunării, atinge Marea Neagră. Pe Dunăre s-a călătorit în Rusia, corăbiile coborând până la Istanbul. Este un coridor care de fapt leagă partea de sud-est a Europei cu Levantul. Pe aceste ambarcațiuni unde, spre deosebire de turnul Babilonului, se vorbeau limbi *conexe*, va călători și Dositej Obradivici împreună cu reprezentanții mai multor religii și popoare.

Interpretarea lui V. Neumann poate fi completată și din perspectiva creației literare. Când vine vorba de secolul al XVIII-lea, o problemă importantă o reprezintă aceea a apariției periodicelor la croați și la sârbi. Am în vedere modelele germane, maghiare și ruse. În centrul abordării mele sunt anumite forme de pre-periodice, culegerile (literare), magazinele, almanahurile, colindele și calendarele, mensualele, precum și genurile pe care le ilustrează, toate, aflate în slujba iluminării. Ele abundă în traduceri de poezie și povestiri moralizatoare, în proverbe, zicători, vorbe de duh, misive povătuitoare în care, sub o formă „literară”, cititorii sunt sfătuiți cu privire la muncile pământului, prepararea vinului, forme de viață sănătoasă, comportament și credință. Aceste periodice de tip magazin, „de toate câte un pic”, sunt un produs al ideilor iluministe de proveniență protestantă, al dorinței ca știința și în genere cunoștințele să fie apropiate poporului, să nu rămână doar în seama celor aleși, fie că e vorba de cler sau de cercurile palatului. Să fie propagate într-o formulă atrăgătoare pentru un cerc mai larg de cititori și în

acest fel să contribuie la „democratizarea” științei și a culturii, la modernizarea „iluministă” a întregii societăți. Se subînțelege aici și genul „cartea pentru popor”, căci avem în vedere un întreg sistem de activități iluministe focalizate pe crearea de canoane de inspirație iluministă. Accentul e pus pe popoarele mici din vastul imperiu, pornind pe calea recuperării în urma marilor culturi. Privind unii spre alții, intelectualii au preluat contribuțiile din asemenea publicații, au cooperat între ei. Într-un asemenea context trebuie valorizate și formele manuscrise de almanah, „lirele” și „poetii”, ticlurile poetice manuscrise ce sunt transcrise și circulă din mână în mână. Asemenea creații manuscrise au jucat un rol important în interconectarea și coabitarea multor popoare. De pildă, în marea culegere poetică din anii treizeci ai secolului al XVIII-lea, compilată la Sakolča, pe lângă poezii în germană, maghiară și slovacă, aflăm și cântece sârbești „de slavă” [slava, patronul și praznicul casei la sârbi, n. n.], cântece croate „de vin” (de pahar), chiar și unul intitulat „boșniac”.

Genurile literare (livrești), purtătoarele noilor idei, pot fi și ele privite dintr-un unghi propriu, cuprinzând conținutul de idei al epocii iluministe. Potențialul de gen al secolului al XVIII-lea se constituie într-o forță *sui-generis* de modelare a lui Homo Europaeus și, pe bună dreptate, transgresează întreg secolul următor. *Textele (scrierile) istoriografice* vin cu o nouă abordare a istoriei. Istoriile și cronicile ne apar cu multiple motivații. În mai mică măsură aservite faptului istoric, cu precădere tributare tradițiilor și creativității orale, mistificărilor, ele reconstituie continuități în scopul unui prinos adus „intereselor naționale”. *Cronicile* lui Gheorghe Brancovici și alte asemenea scrieri se transmit și sub formă de manuscris, iar prin ele se manifestă strădania unei abordări mai cuprinzătoare a faptului istoric delimitat spațial, propagându-se ideea unității popoarelor supuse, a slavilor din cuprinsul *Illiricum*-lui (Jovan Rajić, *Istorija raznih slovenskih narodov, najpače Bolgar, Horvatov i Serbov-Istoria diferitelor popoare slave, cu precădere bulgarii, croații și sârbii*).

Povestirile din vechimea clasică au dat prilejul scriitorilor epocii iluministe de a se familiariza cu tradițiile elenă și romană, de a face adaptări, cu funcțiuni sensibil noi, ale lecturii antice. În abordarea acestui gen prin literatura popoarelor mici, scopul esențial este ca cititorii să fie familiarizați cu tradiția demnă de ținut minte. În condițiile noilor vremuri, tinerii erau pregătiți să militeze în sens comunitar – curentul naționalist – așa încât să contribuie la consolidarea conștiinței naționale și la opțiunea favorabilă tendințelor naționale ale popoarelor mici – respectiv ale propriei statalități.

Genul evocărilor itinerante suferă dintr-o asemenea transformare. Peregrinările, „odiseele” literaturii clasice sunt jalonate de moștenirea mitologică (căutarea „lânii de aur”, confruntarea cu ființe mitice). Pelerinajele creștine – în prim-plan sunt drumul la moaște; fragmente din crucea venerată; biserica și religia ce definesc comportamentul ce trebuie văzut și făcut în cursul călătoriilor; substituirea descrierilor iscoditoare prin cele cu o conotație alegorică (de pildă, călătoria alegorică transpusă în cartea de *Fabule* a lui Dositej face referire la alegerea căii drepte în viață). Dacă Alexandru Macedon ajunge în întreprinderea sa cuceritoare până în China [de fapt, în India n. n.], Marco Polo descoperă China. Toate acestea sunt sub semnul lui *Moby Dick* și al lăncii zvârlite în balenă, în spațiul necunoscutului, sau e vorba de modelul științei care învinge (în spațiul sud-slav *Robinson Crusoe* s-a tradus în secolul al XVIII-lea). Scrisorile de vilegiatură ale lui Dositej au, înainte de toate, menirea de a apropia noul, oamenii în primul rând, alte popoare și ținuturi, favorizând urbanul, înfăptuirea omului. Iar obiectivul final este ca textul de călătorie să ridice în centru omul universal, deschis, fără frică de confruntare cu propria conștiință, eliberat de servitutea seculară de a fi călăuzit prin dogme în gândirea și acțiunile sale.

Fabulele, la îndemâna tuturor ca experiență culturală a secolului al XVIII-lea, apar ca o modalitate de apropiere a literaturii de lumea elenistică. Ele sunt, în aceeași măsură, înnobilate cu reflecții novatoare despre credință și slujirea binelui (credo-ul lui Dositej, „faptele bune sunt o cauză eternă”, îl va transmite pentru secolul al XIX-lea sârbesc unui alt bănățean, Jovan Popović-Sterija); despre afirmarea de sine și libertatea de expresie a persoanei; despre rolul științei și puterea cunoașterii; despre combaterea dogmelor și a superstițiilor. Fabulele sunt încărcate de *sentințe* programatice, parafraze ale *proverbelor și zicătorilor orale, ale cugetărilor biblice* și ale celor preluate din literatura cultă a vremii. Cea mai bună confirmare a faptului că avem în față un adevărat program de „iluminare” este *prefața* lui Jovan Muškatirović la cartea sa, *Povestiri și proverbe precum și sentințiuni sau zicători* (1787; 1807), în care recunoaște că de un deosebit sprijin în realizarea ei i-au fost Dositej Obradovici și Atanasije Sekeres.

Sentențiunile (cugetările) ca gen livresc, culese și tipărite sub formă de *dicționare de înțelepciune*, sunt o încheiere a complexei ediții a *Fabulelor* lui Dositej Obradovici. Acesta publică o traducere a cugetărilor din limba engleză („acum din grădina engleză a înțelepciunii...”), de care s-a simțit atras. Chiar și atunci când preiau proverbe, cugetări ori zicători „lascive”, cărturarii veacului al XVIII-lea și ai începutului de veac al XIX-lea le aleg pe acelea ce-l eliberează pe om, precum și pe cele ce indirect îi critică delăsarea (destrăbălarea). Traduse și adaptate, acestea sunt oferite poporului, beneficiind astfel de o „redare” orală, pentru ca apoi să fie reînregistrate drept *creații populare*. Sunt aici și din cele în latină, venind dinspre izvoarele clasicismului, dar și din cele maghiare și germane. Acest gen funcționează în veacul al XVIII-lea ca un vehicul culturologic de interferență.

Genul epistolar e și el utilizat în epocă ca unul adecvat transmiterii ideilor noului europenism, chiar și atunci când vorbim de epistolare de călătorii. Corespondența ca modalitate de formulare a ideilor, disponibilitate pentru comunicare sub formă de dialog și interferență, însușirea noului, o largă deschidere spre convergență, îmbrățișarea noului, sunt tot atâtea instrumente puternice dedicate interesului comun, lucrării luminilor. Spre ilustrare, epistola lui Dositej Obradovici către ipoteticul Haralampie, prin care, de timpuriu, își expune fundamentele programului luminist, căruia apoi, decenii de-a rândul, i s-a dedicat consecvent, nu este întru totul originală precum ar crede și evidenția unii. Asemenea „scrisori” abundau în acea vreme, având rolul de adevărate „circulare” de transmitere a unor mesaje programatice, suferind adaptări în acord cu specificul publicului cititor dintr-o anume arie culturală. Această epistolă a lui Dositej merită a fi citită mai întâi în context universal, ca o ilustrare a modelului de Homo Europaeus.

Modelele retoricii de gen arată că, urmându-se etalonul retoricii clasice, veacul al XVIII-lea intră în scenă cu un nou fel de retorică. E vorba de textele adresate de presupusul retor unor ipotetici ascultători sau cititori. Ca trăsătură esențială, ele conțin un mesaj cu destinație motivațională. Privite într-o asemenea „cheie”, chiar și corespondențele lui Dositej Obradovici facilitează accesul cititorului la construcția ideatică dintr-un cu totul nou unghi. Dacă facem o comparație cu bogata corespondență a lui Vuk Karadžić, rezultă că avem de a face cu două modele diferite de corespondență, una de inspirație *iluministă*, iar alta, de expresie *naționalistă*. La Vuk e subliniată ideea de program național. Nu este doar interesul pentru folclor, descrierile de obiceiuri populare, creativitatea profilată, ci mai ales un interes crescut pentru istoria cea nouă, demarată prin insurecția sârbă [a lui Caragheorghe, de la 1804 n. n.], care e și temei al structurării statului național.

Potențialul de gen al veacului al XVIII-lea e marcat de o „hibridizare” aparte a genurilor, de interferența acestora. În fabule, sunt readaptate teme din antichitatea clasică, fabule cu zeiță, filosofi etc. Aceasta face ca genurile să se revigoreze, să dăinuie în timp, să se „aclimatizeze” exigențelor din periodice și calendare până departe, în secolul al XIX-lea. Ele se constituie într-un gen de matrice a culturii scrise iluministe (cartea în primul rând, ceea ce este tipărit are, aproape, o valoare de „lucru sfânt”). Homo Europaeus, călătorind prin aceste genuri, și-a aflat o forță de expresivitate până în preajma idealului universalității ideatice, unde în prim-plan se înstăpânește *Eul*. Acest *eu* e cel ce propovăduiește, beneficiază, participă la *fabulă*, își însușește cugetarea spre a o servi continuu, până la epuizare de sensuri, prin transcrieri și rescrieri, creând un sistem universal de vehiculare a faptelor, a istoriei, a științei, credinței, artei, creativității. Faptele devin astfel o *ogîndire* și o *povățuire*, o încercare de a lăsa concluzii deschise, nepietificate, de a evita dogmatizarea și de a inocula speranța cum că totul se supune unor posibile reevaluări, noilor căutări, mișcării spre înainte. Prin intermediul lor, pe calea polemicii și a schimbului de idei, intelectualii se într-ajutază. În esență, avem de a face cu principiile științei adevărate, cu o meditație științifică de prim rang. Doar prin astfel de supoziții, experimente, se pot dobândi noutăți în știință. *Ogîndirea (imagea în ogîndă)* este și o adevărată încununare a unei rețele novatoare de gen a epocii iluministe, cel mai de preț lucru pe care ni l-a dăruit această epocă. Nu mai avem de-a face cu sofisme clasice, cu exercițiul filosofic al logicii (formale) – noua filozofie este o filosofie a faptelor.

(Traducere și adaptare a textului în limba română de Miodrag MILIN)